

142

MARÇ
2012

AL-QAIDA A TOLOSA o, simplement, un "llop solitari"?

Francesc Badia i Dalmases, Investigador Sènior i Gerent de CIDOB

Entre les diferents tipologies del terrorista, la del "llop solitari", donada la dificultat que representa identificar-lo i avançar-se a les seves accions, preocupa especialment les unitats de lluita antiterrorista. El cas de Mohamed Merah, francès d'origen algerià de 23 anys, autor confès de l'assassinat a sang freda de tres paracaigudistes musulmans de l'exèrcit francès i de tres nens i un professor d'una escola jueva de Tolosa de Llenguadoc, amb tota probabilitat passarà a convertir-se en un cas d'estudi particularment interessant d'aquesta tipologia del terrorista. Dues preguntes es plantegen en casos semblants: fins a quin punt la persona que realitza en solitari actes de violència terrorista actua com a braç executor d'una banda organitzada?, i fins a on el procés de radicalització és espontani o és fruit d'una captació deliberada i està teledirigit? La qüestió, en el cas del jove Merah, és dilucidar si es tracta d'un veritable mujahidí, adoctrinat sistemàticament o, per contra, es tracta d'un fanàtic de perfil narcisista que troba en webs islamistes radicals, i en visites al bressol del gihadisme, estímulo i informació que l'empenyen a cometre horribles crims.

A priori, elements per classificar-lo en la primera categoria, la de gihadista internacional, no faltarien. Encaixaria en el perfil de molts joves gihadistes, seduïts per l'èpica que va començar a construir Osama bin Laden a partir de la lluita contra els soviètics a l'Afganistan a la fi dels anys 80, que van viatjar a la regió per rebre entrenament en els camps allà instal·lats i es van sumar a la lluita global contra l'infidel. L'enorme impacte mundial del cop al World Trade Center i al Pentàgon l'11 de setembre del 2001 va tenir una doble conseqüència: arrossegar Occident a una guerra a l'Afganistan primer i a una altra, per raons diferents, a l'Iraq –atraient l'"enemic llunyà" a sòl musulmà–, i funcionar com a gran imant cap a la gihad per a joves més o menys desestructurats, a la recerca d'una raó per lluitar i convertir-se en herois o en màrtirs de la causa salafista. Milers de joves musulmans van ser seduïts per aquesta narrativa d'Al-Qaida, que va acabar en un gran bany de sang i que encara cueja, tot i que en franca implosió, en algunes regions remotes del nord del Pakistan i l'Afganistan, del Iemen o del Sahel. Segons alguna interpretació, Mohamed Merah seria la demostració que la xarxa segueix viva, i que la seva acció forma part d'una nova estratègia per copejar Occident, inspirada pel successor de Bin Laden, l'egipci al Zawahiri, i els seus.

Si això fos així, es continuarien justificant els generosos pressupostos que encara es dediquen en els diferents centres d'intel·ligència occidentals a la lluita global contra el terrorisme radical d'origen islamista i contra el que queda d'Al-Qaida. Però el perfil de Merah ha aixecat molts dubtes i sembla clar que cau del costat del "llop solitari" que actua pel seu compte i de forma espontània. Es tractaria, per exemple, d'una versió "musulmana" del jove Breivik, que fa nou mesos va assassinar 92 persones a Noruega. En aquest cas no es tracta d'un noi de classe mitjana amb tendències ultradretanes i xenòfobes, sinó d'un petit delinqüent fill de la immigració algeriana, crescut en un barri marginal de Tolosa de Llenguadoc, a qui els tribunals havien citat 15 vegades, i que va acabar sent condemnat a 18 mesos de presó. La seva biografia ha estat àmpliament analitzada a la recerca del perfil psicològic que està darrere de la seva violència extrema. No es tracta d'un fanàtic religiós assidu de les mesquites, sinó més aviat d'un jove com a tants milers, a qui li agradaven les noies, els cotxes i les copes, però els problemes socials i familiars del qual li van anar accentuant un agre ressentiment que va empitjorar amb els mesos de presó, el posterior acomiadament d'un taller mecànic i el rebuig de la legió estrangera per ser "immadur" i tenir "tendències antisocials", com diu l'informe del psicòleg de l'exèrcit francès que el va entrevistar en aquella ocasió. És probable que la visita a un germà islamista al Caire i uns viatges a l'Orient Mitjà (inclòs Israel), i al Pakistan i l'Afganistan contribuïssin a la narrativa gihadista i antisemita que van escoltar els negociadors durant les dramàtiques 32 hores d'assetjament policial a l'apartament on es va parapetar.

Però, més enllà de les dades difoses per la policia, que situarien Merah al nord del Pakistan sent entrenat en l'ús d'armes per un suposat instructor d'Al-Qaida, la investigació sembla confirmar que es tracta d'un llop solitari de clar perfil psicopàtic, un cas de doble personalitat, que va actuar pel seu compte. Després del canvi que va suposar la Primavera Àrab i la poc heroica mort de Bin Laden, la capacitat de mobilització del gihadisme internacional està en hores molt baixes, i és molt poc probable que joves musulmans de tot el món, fins i tot els d'aspiracions gihadistes, arribin a considerar Mohamed Merah un referent.

Prevenir l'acció d'un llop solitari és un repte per a la seguretat a tot arreu. A França es desferma el debat sobre la capacitat d'anticipació dels serveis d'intel·ligència, que havien entrevistat Merah al seu retorn de l'Afganistan el novembre passat. La temptació d'utilitzar políticament els fets, sobretot quan el "forat de seguretat" es produeix al bell mig d'una campanya electoral, és enorme. Seria un error caure en una subhasta de promeses electoralistes de modificació de lleis sobre la llibertat de moviment o d'expressió a Internet. La resposta adequada és evitar la divisió social i els discursos alarmistes, i apel·lar a la unitat de la ciutadania al voltant dels fermes principis republicans d'igualtat, pluralitat i laïcisme. Més endavant, ja allunyats del fragor electoral, caldrà emprendre una seriosa reflexió sobre la manera d'adaptar les estratègies de lluita contra el terror a la inquietant figura del llop solitari.